

Innhold

Forord	15
Introduksjon	17
Bokas oppbygging	20
Kapittel 1	
Vold og seksuelle overgrep	23
Vonde og skremmende oppveksterfaringer	24
Omfang av vold og seksuelle overgrep	25
Vold som samlende begrep for krenkelser	26
Fysisk vold	28
Psykisk vold	28
Nettovergrep og digital vold	29
Omsorgssvikt	32
Seksuelle overgrep	34
Hvem utøver vold og seksuelle overgrep?	36
Barn med problematisk eller skadelig seksuell atferd	38
Skam, fortielse og identitetsutvikling	41
Kulturelt tabu	42
Påvirkning av identitetsutviklingen	43
Hvorfor tier så mange om vold og seksuelle overgrep?	45
Vold, overgrep og reviktimisering	47
Krenkende barndomsopplevelser og helsetilstand som voksen	48

Kapittel 2

Lærerens rammer og roller	50
Lærerrollens rammeverk	50
Forankring i rammeplan og læreplan.....	51
Samarbeid ved mistanke om vold og seksuelle overgrep	53
Mistanker og identifisering	53
Nasjonale og internasjonale juridiske rammer.....	55

Kapittel 3

Stressbelastning for hjerne og kropp	59
Samspeilet mellom hjerne, kropp og omverden.....	59
Fra «Hode, skulder kne og tå» til «Embodiment of the mind»	60
Læring med hele kroppen	63
Hjernens funksjon og utvikling	66
Den tredelte hjernen	67
Hvordan fungerer den tredelte hjernen?	68
Hva skjer når alarmen går?	71

Kapittel 4

Stressbevisst tilnærming i skolen	73
Dimensjoner av stressbevisst tilnærming i skolen	73
Stress	74
Traumatisk stress.....	74
Komplekse traumer, relasjonstraumer og utviklingstraumer.....	75
Traumeerfaring og reguleringsvansker.....	77
Hva er stressbevissthet?	78
Stressbevisst tilnærming i en pedagogisk kontekst	80
Barns atferd som smerteuttrykk	81

Kapittel 5

Hvordan kan vi forstå barn og unges behov?	84
Den grunnleggende tilknytningen.....	85
Omsorg.....	85
Selvregulering av følelser.....	86
Tre grunnpilarer i omsorg for barn og unge med utviklingstraumer	87
1 Trygghet	89
2 Relasjoner	91
3 Følelsesregulering	92

Toleransevinduet	94
Hyperaktivisering eller hypoaktivisering.....	95
Hvordan utvikles toleranse for stressbelastning?	96
Triggere.....	97
Forsvarsmekanismer.....	99
Dissosiering.....	100
Trygghetssirkelen	102
Et indre kart.....	102
Trygghetssirkelens bunn – sikker havn.....	104
Hva kan årsakene til ekstra sterkt tilknytningsbehov være?	105
Trygghetssirkelens topp – trygg base.....	107
Hvordan kan læreren møte barnas mange behov?	109
Hvorfor og hvordan setter vi grenser?.....	110

Kapittel 6

Læreren i samtaler med barn og unge	114
Lærerens samfunnsmandat	114
Likeverd og respekt i samtalen.....	115
For å være en god samtalepartner må du kjenne deg selv	116
Aktiv lytting.....	117
Hvordan bygge gode relasjoner til barn og unge?	119
Hvorfor er det så viktig å få fortelle historien sin?	127
Hva trenger barn og unge å vite om vold og overgrep?	128

Kapittel 7

Lærerens profesjonsforståelse i møte med elever i vanskelige livssituasjoner	131
Lærerens profesjonsforståelse	131
Lærerens kunnskapssyn	132
<i>Bronfenbrenners bioøkologiske modell</i>	133
Læreren i møte med yngre barn i vanskelige livssituasjoner	135
Læreren i møte med ungdommer i vanskelige livssituasjoner	140
Samarbeid med hjemmet.....	141
Hvordan snakke med foreldre om vanskelige tema?.....	143
Handlingsplan ved bekymring	147
Barn og unge som flyktninger	149
Stressbevisst tilnærming i møte med flyktninger i barnehage og skole	151

Flyktningekompetente skoler.....	152
Et trygt sted å vente	153
Kapittel 8	
Folkehelse og livsmestring	155
Et tverrfaglig tema.....	155
Hva er helse?.....	156
Hvor kommer helse fra?	157
Helsedeterminanter.....	158
Opplevelse av sammenheng.....	159
Hva er folkehelse?.....	160
Refleksjoner rundt helsemodellen.....	162
Forebyggende eller helsefremmende folkehelsearbeid	164
Folkehelse rapporten	165
Ungdatarapporten	166
Hva er livsmestring?.....	167
Livsmestring i barnehage og skole.....	167
Helsefremmende oppvekstarenaer.....	170
Kapittel 9	
Tverrfaglig samarbeid	172
Samarbeid på tvers av fag og sektorer når vold og overgrep skal avdekkes.....	172
Dokumentasjon	173
Samarbeid mellom etater og tjenester	175
Statens barnehus	176
Barnet i sentrum av den tverretatlige utredningen.....	177
Felles faglig samarbeidsplattform	178
Avsluttende betraktninger	179
Litteratur	180